

Vilvordes Minde

1875 - 1990

Memories of Vilvorde 1875 - 1990

Keywords: Horticultural school, History, Denmark

A. Ørum-Larsen

En af de mange bemærkelsesværdige begivenheder, der skete for dansk havebrug og gartneri i det nu afsluttede 1900-århundrede er, at den ærværdige Havebrugshøjskole Vilvorde pludselig i 1981 forlod sin mangeårige adresse i Charlottenlund ved København og flyttede langt ud på landet til Tølløse Slot i Nordvest-Sjælland.

Derved begyndte en udvikling, som førte den traditionsrige gartneruddannelsesinstitution Vilvorde ud af syne for alle de gartnere, der i de mange år havde frekventeret skolen og været medlemmer af dens elevforening. Hvad skete der egentlig?

En første advarsel om denne senere udvikling var, at der til vinterholdet 1957 - 58 ikke meldte sig nogen elever.

Det førte til at forstander Vald. Jensen, som var ejer af skolen og den tilhørende planteskole, i 1959 gjorde den til en selvejende institution og gjorde handelsgartner Aage Knudsen til formand. Havebrugslærer Erik Skovby, Vald. Jensens svigersøn, blev udnævnt til ny forstander.

Men den nye lærlingelov af 1956 satte atter gang i Vilvorde Skolen, navnlig da der senere i 1964 blev stillet krav om dagskole for gartnereløverne. Værelserne i "Kavalerfløjen" blev moderniseret, og til den efterfølgende vinter meldte sig igen et lille antal studerende.

Den rivende tekniske udvikling indenfor det danske erhvervsgartneri førte til en omfattende drøftelse af fagets uddannelsesforhold. Der blev rejst krav om speciel undervisning af driv-

*Fig. 1.
Forstander
Valdemar Jensen
i 1950.*

husgartnerne, frugtavlernes, anlægsgartnerne og planteskole-folkene. Samt om kurser til efteruddannelse.

Vilvorde forsøgte at imødekomme disse nye krav og begyndte en tidssvarende udvikelse af skolen. I 1960 kunne nye elevværelser og undervisningslokaler indvies, og i 1965 blev yderligere en smuk bygning tilføjet, indeholdende en stor spisesal og et festrøm med teaterscene. Den blev festligt indviet den 19. november med tilstedeværelse af Dronning Ingrid. Eleverne meldte sig igen i stort antal, gennemsnitlig ca. 60 om året, men kulminerede med 90, da en ny 2-årig gartneritekniker-uddannelse blev påbegyndt i 1974.

Efter overdragelsen af skolen med tilhørende mindre areal (1 ha), begyndte Vald. Jensen at udstykke 48 villagrunde af planteskolen langs Vilvordevej.

Efter at den nye bygning var taget i brug, blev der i 1966 anlagt to smukke haveanlæg ved den: en rhododendrongård og en azaleaterrasse. I 1970 afholdtes desuden en rhododendron- og azaleaudstilling på skolen, Vald. Jensens kendte speciale!

Så da Vilvorde, Stephan Nyeland's gamle havebrugshøjskole i 1975 kunne fejre sin 100-års fødselsdag, skete det med "brask og bram". Endnu tænkte ingen af skolens ledelse på omfattende forandringer. Heller ikke Gentofte Kommune regnede med, at den ville forlade sin kendte adresse på Vilvordevej 70.

Den 28. Juni 1976 døde forstander Vald. Jensen, 94 år gammel. Han havde i 1911

Fig. 2
Vilvorde - Tølløse slot i 1991 (Foto A. Ørum-Larsen).

reddet Vilvorde fra en truende fallit og med dygtighed ført skolen frem til dens store betydning. Med Vald. Jensen's død sluttede en epoke.

Samme år sluttede handelsgartner Aage Knudsen fra Rødovre som Vilvorde-bestyrelsens formand på grund af alder, og i 1977 blev forstander Erik Skovby afløst af Svend Englyst.

Men Vilvorde blev af udviklingen stillet ovenfor nye krav, som var svære at opfylde! Der blev nedsat et udvalg, der skulle tage stilling til skolens fremtid. Det var blevet oplyst, at det gamle Tølløse Slot, der lå i landlige omgivelser i Nordvestsjælland, var til salg. Det tilhørte Tølløse Kommune, men havde tidligere været ejet af den danskfødte Vilvordeelev, H. O. Hansen, "Tomatkongen" fra Lee Valley ved London. Under krigen tilhørte det fabrikant Hollesen (Golf Radiator). Han lejede slottet ud til en kostskole, og ved uforsigtighed brændte det i 1941, så hovedbygningen måtte genopføres i den oprindelige renæssancestil. I 1978 bestemte så udvalget at købe Tølløse Slot til brug for Vilvorde's nye gartnerskole. Af EF fik den bevilliget 2,7 mill. kroner som tilskud. I de næste 2 - 3 år blev slottet med sidefløj derefter indrettet til undervisningsbrug for Vilvorde. Det vil sige til lærerboliger, undervisningslokaler, laboratorier, tegnesale og et stort cafeteria. Desuden blev der bygget 80 moderne enrumms lejligheder med bad til eleverne. Det smukke byggeri, der blev kaldt "Kavallerstrædet", førte ind til skolen. I 1981 kunne den selvejende Vilvorde Gartnerskole så begynde sit første skoleår på Tølløse Slot.

Fig. 3
"Kavallerstrædet". 80 moderne lejligheder til eleverne.

Det gamle Vilvorde i Charlottenlund med den oprindelige skolebygning og de nye lokaler blev derefter solgt til Dansk Sygeplejeråd, som lod den gamle skole nedrive og ved yderligere udvidelser oprettede et moderne kursuscenter under navnet Vilvorde KursusCenter.

Det må her være relevant at stille nogle spørgsmål. Hvad skete der med Vilvorde's arkiv og bogsamling? Hvad med det historisk dekorerede træloft fra spisestuen i den nedrevne skole, ikke at forglemme Nyelands russiske møbler og Cramy's mindesten i parken?

Gartnerundervisningen i Tølløse begyndte med et nyt hold af lærere og specialister, hentet udefra. Kun havearkitekt Henrik Andersen havde tidligere undervist i Charlottenlund. Den to-årige gartneritekniker uddannelse var delt i 5 linier: Anlæg, Planeskole, Grøntsager og Markedsføring. Der kunne tages mundtlige eksamener i hvert fag eller afleveres skriftlige hovedopgaver. Desuden blev der afholdt en række efteruddannelseskurser om alle mulige gartneriske fagemner, fra plantepatologi til blomsterbinderi.

Der har sikkert udfoldet sig et rigt skoleliv med godt kammeratskab i Tølløse, men i omverdenen vides ikke meget herom.

Der blev indrettet en mødesal til brug for omegnens beboere, så de havde mulighed for at træffe de unge gartnere og tage del i skolens kulturliv. Salen blev finansieret af Handelsingartner Aage Knudsen, der interesserede sig levende for det nye Vilvorde. Han døde den 19. November 1989, 86 år gammel.

I begyndelsen af 1980'erne besluttede Vilvordes repræsentsskab at Vilvorde ikke skulle deltage i EFG-uddannelsen. Det betød at planteskole- og gartneriuddannelsen fortsatte på Vilvorde, medens anlægsgartneruddannelsen skulle flytte til Roskilde Tekniske Skole. Vilvorde mistede derved omkring halvdelen af sine elever og det blev ikke økonomisk muligt at videreføre Vilvorde. I 1990 bestemte skolens ledelse at lægge hele dens gartnerundervisning under Roskilde Tekniske Skole, hvor man også uddannede landbrugsmedhjælpere og skovteknikere. Til uddannelsen indenfor disse fag disponerede man over to landbrugsejendomme. De nyindrettede skolebygninger i Tølløse blev således forladt efter kun 9 års brug.

I dag er Vilvorde Roskilde Tekniske Skoles afdeling for grønne uddannelser dvs. indenfor landbrug, skovbrug, planteskoledrift, anlægsgartneri, væksthusgartneri, grøntsagsdyrkning og markedsføring med adressen Køgevej 131 i Roskilde.

Årlig optages der omkring 200 elever indenfor det gartneriske område. Heraf udgør væksthus- og planteskeleeeleverne omkring 90 elever og anlægsgartnerområdet omkring 110 elever.

Efter at Vilvorde forlod Tølløse Slot har det været flygtningecenter. Avlsgården har fungeret som gymnasium for unge mennesker fra Bosnien. Et boligfirma i Roskilde forsøgte at rejse en stemning for udstykning af Tølløse Slots areal til kollektiv boligbe-

byggelse. Men det lykkedes ikke. En overgang forsøgte man at lave en højskole, men da det mislykkedes blev slottet sat til salg. Efter lang tid viste Tvind skolerne interesse for Tølløse slot, hvilket bevirkede at Tølløse kommune købte slottet og i dag er det indrettet til Tølløse Slots Efterskole.

Man kan vel med rette spekulere over hvilken forbindelse, der nu er mellem den gamle selvejende og traditionsrige havebrugshøjskole i Charlottenlund og den nye med tre fag i Roskilde.

I Charlottenlund er kun navnet Vilvorde, det belgiske stednavn, tilbage som minde om skolen og den populære planteskole. Også Vilvorde's annex i Ejby med Vald. Jensens azaleagartneri er nedlagt.

Om Vilvorde's tidligere lærere, for at nævne nogle: P. Brandt, V. Irgens Møller, Hother Paludan, Anna Weber, H. Mosegaard, Erik Skovby og Povl Bruun Møller, kan interesserede læse i Vilvorde's forskellige jubilæumsskrifter.

Litteratur om Vilvorde

Andersen, H., 1990: *Gartneriteknikeruddannelsen — Vilvorde.*

Jensen, V., m. fl., 1925: *Havebrugshøjskolen Vilvorde. Skolen gennem 50 år 1875 - 1925.*

Jensen, V., 1950: *Havebrugshøjskolen 1950. Festskrift 1875 - 1950. Charlottenlund.*

Jensen, V., m. fl., 1975: *Vilvorde 1875 - 1975. 2. april. Chl.*

Kursusprogram - ugekurser - Vilvorde

Nielsen, H. og Melkier, S., 1984: *Vilvorde — Festskrift. 15. jan. 1984. — Tølløse.*

Roskilde Tekniske Skole: Gartneruddannelsen på Vilvorde.

Østergaard, J. og Jensen, V., 1945: *Stephan Nyeland. Et Hundredeårsminde 1845 - 1945.*